«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

Энгсиэли

2011 сыл Атырдьах ыйын 3 күнэ Сэрэдэ №92 (10519)

1935 сыл алтыннаах 5 күнүгэр төрүттэммитэ • Нам улууһун хаһыата • 1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастыҥ хаһыата»

БЭҐЭҺЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын мунньаҕыттан бэлиэтээһиннэр

Быйыл ууга түһэн элбэх киһи өлбүтүнэн оптуорунньукка буолар баһылыктар планеркаларыгар бу боппуруос дьүүллэһиллиэҕэ.

* * *

Баһаарынай сулууспа иһитиннэрбитинэн саҥа депону тутуу бара турар. 1 Хомустаах үрдүнэн Маҥантан 50 км ыраах сиргэ, 389, 337 кварталларга ойуур баһаара бэлиэтэммит. Манна ОПС 12 сотрудника үлэлиир.

* * *

ОГПН иһитиннэрбитинэн үөрэх министрэ селекторнай мунньах тэрийэн ыыппыт. Быйыл сайын улууска 34 ойуур баһаара бэлиэтэммит. Манна 5 холуобунай дьыала тэриллибит, 3 киһи административнай миэрэҕэ тардыллыбыт. РФ генеральнай прокуратуратыттан Саха республикатыгар баһаардарынан сибээстээн комиссия бэрэбиэркэлии кэлиэхтээх. Бу бэрэбиэркэ Нам улууһугар тахсыахтаах.

* * *

Лесхоз директора М.В. Мордосов иһитиннэрбитинэн от ыйын 31 күнүгэр 2 ч. 56 мүн. Кэҥкэмэ диэки ойуур баһаара саҕаламмыта регистрацияламмыт.

* * *

Роспотребнадзор кылаабынай бырааһа Л.И. Ильина иһитиннэрбитинэн ааспыт нэдиэлэҕэ 4 киһини, ол иһигэр 3 оҕону ыт ытырбыт. 1 киһи гонореянан, 1 киһи сифилиһинэн ыалдьыбыттар. Маны таһынан ветрянка, гепатит В бэлиэтэммиттэр. Онон эпидситуация улууска мөлтөҕүн туһунан Л.И. Ильина иһитиннэрдэ. Бу ыалдьыбыт дьон үгүстэрэ ханна да үлэлээбэттэр. Килиэп хаачыстыбата мөлтөҕүн туһунан үҥсүү киирбит. Килиэби оҥорон таһаарар тэрилтэлэри бэрэбиэркэлээһин түмүгэр элбэх кэһии булуллубут, 2 административнай миэрэ бэриллибит. «Паритет» диэн пылесос атыылыыр тэрилтэни үҥсүбүттэр. Дьон илии баттаан баран биирдэ кумааҕыны ааҕан ууга-уокка түһэллэр эбит. «Паритет» туһунан Роспотребнадзор ааспыт субуотаҕа «Энгсиэли» хаһыакка ыстатыйа таһааран турар.

* * *

Искра оскуолата ирдэбилгэ эппиэттээбэтинэн оҕолор икки ый устата ФАП дьиэтигэр үөрэниэхтэрэ. Эһиил Искраҕа саҥа оскуола тутуута саҕаланыаҕа.

* * *

Улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.В. Слепцов «Уолан» ансамбль Италияҕа тиийэн аан дойдутааҕы конкурска кыттыбытын туһунан иһитиннэрдэ. «Уолан» эр дьон вокальнай ансамбллара тохсус сылын үлэлиир.

* * *

Улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.В. Слепцов иһитиннэрбитинэн МЧС-ры кытта халаан уутуттан чөлүгэр түһэриигэ үлэлэспиттэр биһиги улууспутуттан халаан уутуттан эмсэҕэлээбит 54 объект киллэриллибит, ол гынан баран РФ правительствотын уурааҕынан көмө сыл аайы бэриллибэтинэн 2010 с. эмсэҕэлээбит объектар сотуллубуттар. Государственнай жилищнэй сертификаты ылыыга испиһэккэ 10 киһи баар. Бу нэдиэлэҕэ сертификаты ылыы көмүскэниэхтээх.

* * *

ТХУ начальнига И.И. Федоров иһитиннэрбитинэн от ыйын 29-30 кк. Нам улууһугар 8-с республикатааҕы Күүлэй буолбут. Барыта 9 улуус кыттыбыт. Эр дьон, дьахталлар туспа от охсубуттар. Маны таһынан китайскай тракторынан оҕустарыыга куоталаспыттар. От ыйын 28 күнүнээҕи туругунан 18950 га от охсуллубут, 16200 т от бэлэмнэммит. Бу былаан 45%-на туолбут. Былырыын баччаҕа былаан 25% толоруллубут эбит. Атын улуустартан 8000 т оту атыылаһарга сайаапка киирбит. 887 т үүт ыаныллыбыт (45%), 344 т цельномолочнай бородууксуйа (49%) оҥоһуллубут.

Бэлиэтэннэ В. РЫКУНОВА

Биһиги акциябыт

«УЛУУС КИИНЭ — УЛУУС СИЭРКИЛЭТЭ»

Нэһилиэкпит киин уулуссаларын биирдэстэрин бу бизнес-киин дьиэтэ олус киэргэтэр. Манна дьон-сэргэ сөбүлээн сылдьар, онуоха киин тупсаҕай тиэргэнэ улахан оруоллаах.

Бу «Олоҥхо» уонна «Мария+» маҕаһыыннар икки ардыларынааҕы сир учаастага. Көстөрүнэн сыбаалкаҕа кубулуйан эрэр. Бу ким учаастага эбитэ буолла?

Полевой уул. 13. Маннык быраҕыллан турар дьиэ уулуссаны тупсарбата чуолкай. Хомойуох иһин, биһиги нэһилиэкпит уулуссаларыгар бу курдук өтөхсүйэн, быраҕыллан турар дьиэлэр аһары элбэхтэр.

Новай уул. 90. Билигин тутуу матырыйаала араааһа элбээн, ыаллар бэйэ-бэйэлэригэр маарыннаспат, тупсаҕай, сонун олбуордары тутталлара элбээн эрэр. Ол, биллэн турар, көрүөххэ олус үчүгэй.

Мин маннык этиилээхпин

Туус тураҥ бааһына... Ардах түстэҕинэ баһыллар бадараан, хаттаҕына тачыгырас таас. Бу буорга, бэркэ гыннар, ыт тыла, тимир эрбэһин, хатылаах от үүнэр. Ону кытта көлөппүнэ өрө анньар.

Туу́һу, курааны тулуйумтуо буолаарай диэн, ол сиргэ донник (икки сыллаах от) сиэмэтин 6 гааҕа боруобалаан ыспытым кэнниттэн көлөппүнэ көстүбэт буолла.

ДОННИК ТУҺУНАН ОЙ ДУОРААНА

Бурдуктаах бааһынаттан булан, хаһан сүөһү-сылгы донник былаастаах көлөппүнэни сиэтэ, үлтү тэбистэ, суох оҥордо. Атын сиргэ бу уопуту тарҕаттахха хайдах буолуой?

Г.В. ВИНОКУРОВ, Модут

Быыбар-2011

ЭРДЭТЭЭҢИ КУОЛАСТААҺЫН

Ахсынныыга буолуохтаах быыбарга Бүтүн Россиятааҕы народнай фронт нөҥүө партията суохтар Гос. Дума депутатыгар бэйэлэрин кандидатураларын туруорунуохтара. От ыйын 28 күнүгэр делегация кэлэн «Биир ньыгыл Россия» партия Дьокуускайдааҕы региональнай отделениетыттан уонна «Бүтүн Россиятааҕы народнай фронт» Дьокуускайдааҕы региональнай координационнай советтан Гос. Дума депутатыгар кандидаттар бигэргэммит испиһэктэринэн эрдэтээҥи народнай куоластааһын туһунан иһитиннэрдэ, бу куоластааһыҥҥа бэлэмнэнии үлэтин ыытта. Делегация састаабыгар Гос. Дума депутата Ю.А. Песковская, Ил Түмэн Государственнай Мунньах наукаҕа, үөрэҕириигэ, культураҕа уонна маассабай информация средстволарыгар бастайаннай комитетын председателэ Е.Х. Голомарева, Ил Түмэн депутата А.С. Уаров о.д.а. баллар.

Эрдэтээҥи народнай куоластааһын от ыйын 29 күнүгэр Покровскай куоракка буолбута. Манна Нам улууһуттан делегация тиийэн куоластааһыҥҥа кыттыбыта. Делегацияны Нам улууһун баһылыга А.И. Ильин салайан илдьэ сырытта.

В. РЫКУНОВА

Бу — интэриэһинэй!

ИККИ КУОБАҐЫ БИИРДЭ

От ыйын 12 күнүттэн Хатыҥ Арыы нэһилиэгэр Никифоров Александр Яковлевич (ХИФУ ИТФ 3 курсун бүтэрбит) экспериментальнай бырайыагынан ИТФ 2, 3 курсун студеннара дьиэ тутуутун саҕалаатылар. Уопсайа 11 студент, кинилэр истэригэр штукатур-маляр идэтигэр үөрэнэ сылдьар икки кыыс бааллар. Бу үлэнэн кинилэр икки куобаҕы биирдэ сырсаллар, ол курдук производственнай практикаларын аһаллар уонна хамнас аахсаллар. Итиэннэ инникитин үлэлиилэригэр тустаах уопут ылаллар. Бэйэлэригэр транспортара суох буолан, атын тэрилтэлэри кытта дуогабардаһаллар. Щебенка, кумах таһарга «Дьулуур» фонда, бетон мэһийэр массыынанан «Адгезия», тракторынан «Намстрой» тэрилтэлэр хааччыйаллар.

Үс толору хааччыллыылаах теплосберегающай дьиэни күлүүһүгэр диэри тутан биэриэхтээхтэр. Дьиэ каркаснай, истиэнэтэ пенобетон буолар. Пенобетон мастааҕар сыаната чэпчэки, сылааһы ордук тутар диэн салайааччылара сырдатта. Бу курдук бырайыактаах дьиэлэр хас да сыллааҕыта Уус-Алдаҥҥа тутуллубуттар. Дьиэлэр хаһаайыттарын булан туралар. биир дьиэ тыа хаһаайыстыбатын эдэр специалиһыгар субсидиянан бэриллибит, 2 ыал бырыһыана суох кредит быһыытынан төлөһүөхтээхтэр.

Студеннар спортсаалаҕа олохсуйбуттар, аһылыктарын бэйэлэрин факультеттара уйунар. Маны таһынан нэһилиэк олохтоохторо эт-үүт бэрсибиттэр. Маннык бырайыактар өссө да элбээн, Наммытын Сахабыт сирэ биир кэрэ көстүүлээх улууһа дэттиннэр, норуокка көмө буоллуннар.

Нина ЯКОВЛЕВА, Аппааны

Оло хо 10 сыла

От ыйын 13 күнүгэр Ил Түмэ э өрөспүүбүлүкэҕэ биллэриллибит Оло хо 10 сылын бэлэмнээһи э, ыытыыга аналлаах тэрийэр национальнай кэмитиэтин сүбэтин мунньаҕа ыытылынна. Мунньаҕы тустаах кэмитиэт бэрэссэдээтэлэ, Ил Түмэн бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Александр Жирков салайан ыытта.

Оло хо ыһыаҕа

Оло хо ыһыаҕын түмүгэ

Алмаастаах кыраайга Мирнэйгэ Оло хо ыһыаҕа тэрээһиннээхтик ааспытын туһунан сылдьыбыт дьон бука бары бэлиэтииллэр. Урукку өттүгэр араас омуктар олорор промышленнай улууска итинник улахан ыһыах буолбута суоҕа. Онон бу көстүүнү киһи хайа баҕарар саҕалааһын диир кыахтаах. Бу тэрээһи э бэлэмнэнии да уратыта, атына биллэр.

Культураҕа уонна духуобунас сайдыытыгар министр Андрей Борисов Мирнэйгэ ыытыллыбыт Оло хо ыһыаҕа үрдүк уус-уран таһымнаахтык барбытын бэлиэтээтэ. Үгүс семинардар, биир улахан конференция ыытыллыбыт. Аан бастаан нууччалыы тыллаах нэһилиэнньэҕэ оло хону иһитиннэриикөрдөрүү буолла. Андрей Саввич: «Тэрээһин Россия таһымыгар да барда диир кыахтаахпыт», - диэн эттэ. Кини иннникитин сиэри-туому тутуһуурга, аал уоту аһатыы, алгыс курдук ыһыах ыытыллыытын үгэстэригэр болҕомтобутун уруоохха наада диэн ыйда. Алгыска научнай өттүнэн сыһыан наадатын бэлиэтээтэ. Өрөспүүбүлүкэҕэ биллэриллибит Оло хо 10 сылын бэлэмнээһи э, ыытыыга аналлаах тэрийэр национальнай кэмитиэт бэрэссэдээтэлэ Александр Жирков кырдьык, ыһыах тэрээһинигэр үгэстэн тэйэн, шоуга охтуу эмиэ баарын бэлиэтээтэ. Иннникитин итинник көстүүлэртэн туоруохтаахпыт туһунан эттэ.

Мирнэйгэ буолбут Оло хо ыһыаҕар үүнэр көлүөнэҕэ, оҕоҕо, болҕомто күүскэ уурулунна. Ити тэрээһинин М.К.Аммосов аатынан Хотугулуу-Или и федеральнай университет көҕүлээтэ. Ол курдук, алта оло хону толорбут оҕоҕо Францияҕа сынньанан кэлэр путевканан ректор Евгения Михайлова хааччыйда. Маннык стимул баар буоллаҕына, хайа оҕо төрүт культуратыгар тардыспат буолуой? Александр Николаевич: «Инники өттүгэр Оло - хо ыһыахтарыгар оҕолор өрүү кыттыыны ылыахтара», - диэн эттэ.

Башкортостан өрөспүүбүлүкэтин күнүгэр

Быйыл күһүн аймахтыы Башкортостан өрөспүүбүлүкэтин күннэрин чэрчитинэн саха норуотун героическай эпоһын Оло хону сүрэхтээһин ыытыллыаҕа. Бу туһунан иһитиннэриини культураҕа уонна духуобунас сайдыытыгар министри солбуйааччы Туйаара Пестрякова о ордо.

Ол курдук, алтынньы 18-20 күннэригэр Башкортостан өрөспүүбүлүкэтигэр норуоттар икки ардыларынааҕы оло хобут сүрэхтэниитэ ыытыллара былааннанар. Манна тустаах өрөспүүбүлүкэ норуотун эпоһын көрдөрүү эмиэ буолуоҕа.

Аан дойдуга шедевр буолбут оло хобут киэ эйгэҕэ тахсыытыгар бу тэрээһин биир төһүүнэн буолара чуолкай. Наука үлэһиттэрэ уонна учуонайдар кыттыылаах «төгүрүк остол», маастар-кылаастар ыытыллыахтара. Бу тэрээһи э улахан дьон уонна оҕолор оло - холоон иһитиннэриэхтэрэ.

«Оло хо ыһыаҕа» кинигэ-альбома

Культура уонна духуобунай сайдыы министерствота «Ысыах Олонхо» диэн бэртээхэй хаартысканан альбом бэлэмнии сылдьар. Матырыйаалын үгүс өттө хомуллубутун туһунан министри солбуйааччы Михаил Донской иһитиннэрии о ордо.

Мунньахха хаартысканан альбом оробуочай вариана көрдөрүлүннэ. Оло хо ыһыахтара ыытыллыбыт улуустар тус-туһунан түһүмэхтэргэ араарыллыахтара. Түөлбэ оло холоруттан быһа тардыылар киириэхтэрэ. Уус-ураннык түһэриллибит хаартыска кэмчитэ бэлиэтэннэ. Маныаха төһөнөн техника сайдар даҕаны, төттөрү түһүү барарын туһунан этиэхпин баҕарабын. Урукку боростуой аппарааттартан түһэриллибит хаартыскалар төһөлөөх ис тыыннаахтарай, дууһалаахтарай? Маны мунньах ыытыылаахтара сөпкө бэлиэтээтилэр. Альбом а эбии матырыйаалы хомуйууга күүскэ үлэлэһиэххэ диэн буолла.

Кинигэ бэчээттэнэн тахсыытыгар өрүү буоларын курдук, үп-харчы тиийбэтэ баар суол. Манна М.К.Аммосов аатынан Хотугулуу-Или и федеральнай университет ректора Евгения Михайлова көмөлөһөрүн биллэрдэ.

Мунньахха От ыйын 3 күнүгэр 2009 сыллаахха Саха Өрөспүүбүлүкэтин Правительствота «Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр Оло хо ыһыаҕын тэрийии уонна ыытыы регламенын бигэргэтии туһунан» 241 №-дээх уураахха уларытыылары киллэрии туһунан боппуруос көрүлүннэ. Оло хо ыһыаҕын ыытыы тутууларыгар эбии сиэр-туом ыытыллыыларын объектара киирэн биэрдилэр. Ол курдук, оло хоһуттар, оһуохайдьыттар күрэхтэһэр, уустар аналлаах миэстэлэрэ баар буолуохтара.

Сертификаттар туттарылыннылар

Бу саас кулун тутар ыйга биллэриллибит «Оскуола иннинээҕи саастаах оҕоҕо оло хо персонажтарынан куукула та аһын уонна театрга туруорарга анаан оҕо көстүүмүн о оруурга» куонкурус бастакы түһүмэҕин финалистарыгар: Амма улууһуттан Ньургуйаана Колосоваҕа, Анна Лебедеваҕа, Кэбээйи улууһуттан Варвара Федороваҕа, Таатта улууһуттан Елена Игнатьеваҕа, Луиза Гуляеваҕа, Дьокуускайтан Дарья Парниковаҕа, Дьокуускай Мархатыттан Алена Андреева, Сунтаартан Мария Савиноваҕа, Уус-Алдан улууһуттан Пелагея Решетниковаҕа, Ха алас улууһуттан Татьяна Лыткинаҕа, «Народные промыслы Якутии» ХЭО үлэһитэ Ньургуйаана Давыдоваҕа сертификат туттарылынна.

Куонкурус бастакы түһүмэҕин кыайыылаахтарыгар көстүүм тигэллэригэр үбүнэн көмө о оһуллуоҕа. Сэтинньигэ ыытыллар Оло хо декадатыгар ити тикпит көстүүмнэрин көрдөрүөхтэрэ. Куонкурус кыайыылаахтара быһаарыллыахтара.

Людмила НОГОВИЦЫНА

Дьиэ кэргэн-иитии кыһата

От ыйын 28 күнүгэр буолбут КДН мунньаҕын председатель И.Р. Попов салайан ыытта. КДН эпиэттиир секретара М.А. Ядрихинская сыл аҥардааҕы отчуоту иһитиннэрдэ. КДН учуотугар барыта 31 оҕо турар, ол иһигэр 7 условно сууттаммыт. 23 оҕо арыгы иһэн, 6 көрүүтэ-истиитэ суох сылдьан, 12 быраабы кэһэн, 2 холуобунай буруй оҥорон, 6 атын төрүөттэринэн учуокка тураллар.

ОҔОТТОН МАТАР ТҮРГЭН

Сыл аҥарын устата КДН-ҥа оҕоҕо сыһыаннаах 77 дьыала киирбит, онтон 68-һа көрүллүбүт. 11 дьыалаҕа административнай накаастабыл ылыныллыбыт, 8 сэрэтии бэриллибит, 3 ыстараап түһэриллибит. Оҕолор 900 солк. ыстараап төлөөбүттэр. 123 төрөппүккэ дьыала киирбит, онтон 86-та көрүллүбүт. 5 төрөппүтү оҕо иитэр быраабын быһар туһунан матырыйаал суукка ыытыллыбыт. 51 төрөппүккэ административнай накаастабыл ылыныллыбыт, 15 төрөппүт сэрэтии ылбыт, 36 киһи 12300 солк-га ыстараапталаммыт.

КДН учуотугар оҕолорун көрбөт 78 төрөппүт турар, ол

иһигэр арыгы иһээччитэ 77. 82 төрөппүт арыгытын эмтэммит, 78 ыалга материальнай көмө оҥоһуллубут, атын көрүҥнээх көмөлөр 79 ыалга оҥоһуллубуттар.

Оҕоҕо хаҕыс сыһыаннаһыы 4 төгүлэ бэлиэтэммит, ол иһигэр төрөппүт өттүттэн 3. Тэрилтэлэргэ 67 представление ыытыллыбыт, онно 56 эппиэт кэлбит.

Иһэр-аһыыр, оҕолорун

көрбөт, ол эбэтэр социальнай-кутталлаах балаһыанньаҕа сылдьар, учуокка турар дьиэ кэргэттэр ахсааннара улуускка 105. Манна 234 оҕо олорор. Сыл аҥарын устата 13 маннык ыал булуллубут, кинилэргэ 42 оҕо баар. 34 маннык ыалга оҕо олорор усулуобуйата суох, төрөппүттэрэ хамнастара суох. 13 ыал төрөппүт эбээһинэһин толорбот, оҕолоругар таҥастара, астара суох, санитарнай -гигиеническэй усулуобуйа мөлтөх. 52 төрөппүт оҕотун иитиитигэр тус бэйэтин холобурун көрдөрбөт (иһэр, аморальнай олохтоох...). 17 төрөппүт оҕо үөрэниитигэр болҕомтотун уурбат, оскуоланы кытта сибээһи тутуспат. Улууска 116 тулаайах оҕо баар, кинилэртэн 56-та дьиэтэ суох. Сыл аҥарын иһигэр 29 ыал учуоттан уһуллубут, онтон 24-дэ олохторо тупсан. 14 төрөппүт оҕо иитэр бырааба быһыллыбыт, ол түмүгэр 19 оҕо төрөппүтэ суох хаалбыт.

Оҕо сайыҥҥы сынньалаҥын тэрийии туһунан информацияны үөрэх управлениетын начальнигын э.т. Н.Г. Парников иһитиннэрдэ. Сайын устата 3 сменанан 2134 оҕо сынньалаҥынан, доруобуйаны тупсарыынан, туһалаах дьарыгынан хааччыллыахтаах, бу үөрэнээччилэр уопсай ахсааннарын 70,2% ылар. Бу иһиттэн 344 оҕо улуус уонна республика таһыгар сынньана, доруобуйатын көннөрүнэ барыахтаах, кинилэртэн 22-тэ тулаайах. 173 оҕо 16 дьиэ кэргэн биригэдэтигэр үлэлиэхтээх. 285 сааһын ситэ илик оҕо дьарыктаах буолуу киинин нөҥүө үлэнэн хааччыллыахтаах.

Сайын устата 26 араас хайысхалаах доруобуйаны тупсарар тэрилтэ үлэлиэхтээх. Манна 1332 оҕо сылдьыахтаах, кинилэртэн 1038-һа ыарахан олохтоох оҕолор. КДН, ПДН учуотугар турар оҕолор бары сайыҥҥы сынньалаҥынан хабыллыахтаахтар. Бастакы сменаҕа 17 лааҕыр үлэтин түмүктээбит, манна 780 оҕо сылдьыбыт. 111 оҕо улуус уонна республика таһыгар баран кэлбит. Иккис сменаҕа 9 лааҕырга 325 оҕо сылдьыбыт, 127 оҕо улуус, республика таһыгар сылдьыбыт. Атырдьах ыйын 1 күнүттэн саҕаланар үһүс сменаҕа 6 лааҕыр аһыллыахтаах, манна 136 оҕо сылдьара былааннанар.

* * *

Бу күн көрүллүбүт дьыалаларга үгүстэригэр төрөппүт иһэрэ-аһыыра, ол түмүгэр оҕотун көрбөтө дьүүллэннэ. Нам селотугар олорор гр. А. бииргэ олорор дьахтарын кытта 3 оҕолоохтор. Иккиэн арыгылаан оҕолорун көрбөттөрүн иһин оҕолоро былдьанан балыһаҕа угуллубуттар. Үлэлээбэттэр, эр киһи балыктаан онтун атыылаан аһаан олороллорун туһунан этэр. Иккиэн 500-түү солк. ыстараапталаннылар. Инникитин көннөрүммэт түгэннэригэр оҕолоро былдьанан хас да ый устата оҕолоруттан матыахтарын сөп. Маннык түгэн эмиэ биир Намҥа олорор ыалга тахсыбыт. Бииргэ олорор дьон иһэллэрин түмүгэр икки кыра оҕо былдьанан балыыһаҕа киллэриллибиттэр. Билигин бу ыал оҕолоро быстах кэмҥэ былдьана сылдьаллар. Инникитин көннөрүммэккэ салгыы иһэр түбэлтэлэригэр оҕолоро олох да былдьанан детдомҥа ыытыллар кутталлаахтар.

Нэһилиэккэ олорор дьахтар бииргэ олорор киһитинээн арыгылаан оҕолорун көрбөт эбит. Нэһилиэгин дьаһалтатыттан төрөппүт эбээһинэһин толорботун, үлэлээбэтин, иһэрин, ол түмүгэр кыыһа оскуолаҕа сүгүн үөрэммэтин туһунан докладной ыыппыттар. Ыам ыйыттан бииргэ олорор киһитэ арахсан баран дьахтар иһэрэ аҕыйаабыт, оҕолорун кытта уопсай тыл булан олохторо көнөн эрэр.

Икки оҕону КДН учуотуттан уһуларга көрдөһүү сурук киирбит. Бу оҕолор бэйэлэрэ да, төрөппүттэрэ да мунньахха кэлбэтэхтэринэн учуоттан уһуллубатылар. Улуус биир нэһилиэгэр олорор 17 саастаах кыыс паспорын ыла илик. Кини ыалдьарынан, ыалдьар оҕолор оскуолаларыгар үөрэммитинэн паспорт ыларыгар ыстараапталаан босхолуурга диэн уураах ылылынна. Нэһилиэккэ олорор оскуола оҕото телефонунан үөхсэн СМС ыыппыт. Онтуката ыыппыт табаарыһыгар буолбакка, олох да куорат чүөчэтигэр тийэн хаалан айдаан тахсыбыт. Кини төрөппүтэ оҕотугар сөптөөх иитиини биэрбэтэҕин иһин 100 солк. ыстараапталанна.

В. РЫКУНОВА

Мин маннык этиилээхпин

Быйыл саас Саха республикатын дьахталларын 13 съеһэ буолан ааста. Съезд кэнниттэн Нам улууһун дьахталларын делегациятын ыстатыйалара «Эҥсиэлигэ» кулун тутар 12 күнүгэр 30-31 N-гэр «Былааска дьахталлар аҕыйахтар» диэн төбөлөөх бэчээттэнэн тахсыбытыгар мин өттүкпүн тоҕо түһэ сыстым. Онно хардаран республика норуотун хаһыатыгар «Кыымҥа» бу ыстатыйаны суруйан ыыппыппын бэчээттээбэтилэр. Төһө да автор эппит санаата хаһыат тутуһар позициятын кытта сөп түбэһэриттэн тутулуга суох бэчээттиэхпит диэбиттэрин үрдүнэн. Араада, эр киһи санаата кытта онно үлэлиир дьахталларынан күөмчүлэнэр кэмнэрэ кэлэн иһэр дуу дии санаа кытта үөскүөх курдук. Дьахталлар былааска аҕыйах диилларин биир бэйэм сөпсөспөппүн. Правительство председателэ, Ил Түмэн, Госдума депутаттара, университет ректора дьахталлар буолбатахтар дуо? Хата ордук дьахталлар бары салааҕа барытыгар күөттээн эрэллэр.

УОЛ ОҐОНУ САТААН ИЙТИЭХХЭ

Үөрэхтээһин, доруобуйа харыстабыла, эргиэн, телевидение, бэчээт эйгэтэ, хонтуоралар специалистарын баһыйар өттө дьахтар. Бэл урут наар эр дьон үлэлиир ОДьКХ, суоппардар уонна полицияҕа билигин дьахтар аймах элбээтэ. Нам улууһугар этэллэринии 1% дьахтар салайааччыланарбыт буоллар, 235 дьахтар салайааччы буолуох этэ, дуоһунас да тиийиэ суох этэ. Былааска тардыһааччылар бу былааска олорор уонна өссө үрдүөх санаалаах, итини тэҥэ дьиэ кэргэн туһунан соччо санаабат, карьера эрэ туһунан саныыр эдэр дьахталлар санаалара буолуо. Бюджеккэ көрүллэр хамнас фондатын 70% итэҕэһэ суоҕун, араада, дьахталлар ылаллара буолуо.

Дьахталлар баһыйар уонна салайар буоллулар да, үчүгэй буолабыт диэни биир бэйэм утарабын. Холобур, үөрэхтээһини ылан көрүөххэ, эр киһи учуутал аҕыйаҕынан сибээстээн уол оҕо ситэ үөрэммэт уонна иитиллибэт буолла. Биһиги 60-с сылларааҕы эр киһи учуутал элбэҕэр үөрэммит дьоллоох эбиппит. Математика, физика, история, геометрия, география предметтэригэр эр дьоҥҥо үөрэнэн кыргыттараабаҕар ити предметтэргэ ордук этибит. Эр киһи үөрэтэрин таһынан уол оҕону бэйэтин тутта-хапта сылдьарынан кытта иитэр дии саныыбын. Биһиэхэ элбэх сэриигэ сылдьыбыт, уһун кэмнэ учууталлаабыт дьон үөрэтэн биһиги кэлиҥҥи оҕолортон атыттарбыт. Ол курдук биһиги кылаас оҕолоругар арыгы иһэр, табах тардар оҕо диэн суох. Уолаттары ылан көрдөххө, биир уолбут Артемьев Н.М. Санкт-Петербург Герцен университетыгар профессорынан үлэлиир, советскай-партийнай үрдүк үөрэхтээх уолаттар уонна биһиги тыа хаһаайыстыбатын специалистара. Бары кэриэтэ ыал аҕалара, эһэлэрэ буолан дойдубут, дьоммут туһугар айа-тута, үлэлии-хамсыы сырыттахпыт. Бу быһыыта эр дьон учууталлар үөрэппиттэрин-ииппиттэрин түмүгэ быһыылаах. Билигин оскуолаҕа учуутал дьахталлар сытыы-хотуу уол оҕону соччо сөбүлээбэттэр. Детсадка мэник диэбит уолаттарын хамсаппакка олордоллор. Онтон оскуолаҕа кыыс оҕо истэ олордоҕуна мөҕөллөрэтэллэр уонна куһаҕан сыананы туруораллар. Ону билэ-көрө уонна истэ үөрэммит кыыс уол оҕону ахсарбат, кэлин дьаһайа, үөрэтэ сылдьыан баҕарар, кини уолтан үрдүктүк туттар. Түмүгэр, элбэх эдэр дьоммут ыал буолан баран өйдөспөккө арахсаллар, эбэтэр ыал буола да сатаабаттар. Уол оҕо сатаан үөрэммэтин түмүгүн быйылгы да үөрэх түмүгүттэн көрүөххэ сөп. Ол курдук, Нам улууһугар 18 оҕо көмүс мэтээлинэн бүтэрбит буоллаҕына, онтон 1 эрэ уол мэтээл ылла. Ама, уол оҕо 17 төгүл кыыстан үөрэҕи ылыыга мөлтөх үһүбүөт, бу сатаан үөрэппэппит түмүгэ. Мин Уус-Алдан, республикатааҕы лицей, гимназия уонна Үөһээ Бүлүү гимназиятыгар уол оҕону сатаан үөрэтэллэриттэн астынабын. Хомойуох иһин, орто уонна үрдүк үөрэх кыһаларыгар сорох дьахтар преподавателлэр ортолоруттан эмиэ сатаан үөрэппэттэрин, өйдөөбөттөрүн түмүгэр элбэх уол үөрэҕин быраҕар уонна уһуллар. Орто уонна үрдүк үөрэх кыһаларыгар уонна соҕуруу үөрэххэ үксэ кыыс аймах. Бу кэскилэ суох быһыы. Уол оҕо диэн бу айаччы, тутааччы, булар-талар уонна көмүскээччи буоларын умнумуохха.

Билигин республикабытыгар нефть, гаас, тимир, транспорт, промышленность сайдыахтаах, ону уолаттар эрэ баһылыахтарын сөп. Эбэтэр кэлии дьон үлэлиэхтэрэ, иккиттэн биирэ. Ислам итэҕэллээх омуктар биһиги санаабытыгар дьахтар аймахха батталлаах соҕус курдук көстөрүн да иһин, кэлин санаан көрдөххө, бу итэҕэллээх омуктар ахсааннара элбээн баттаппат, атаҕастаппат, бэл, кэлин бэйэлэрин көрүүлэрин тиэрдэр, баһылыыр-көһүлүүр да кыахтаахтар. Аҕыйах ахсааннаах омук атарахсытыллара, атаҕастатыллара мэлдьэх буолбатах. Билигин Европа, Америка дойдулара бу дьонтон дьиксинэллэр.

Бу сир үрдүгэр кэм, анал уонна ол содула диэннэр баалар. Биһиги билиҥҥи кэмнэ ахсааммыт аҕыйах. Ону элбэтэр аналлаах олоруохтаахпыт. Кыыс, уол аналларынан үрдүктүк тутуллуохтаахтар. Оччоҕо эстиэхпит-быстыахпыт суоҕа. Саха омук III конгреһыгар ахсааммытын 1 мөлүйүөннэх нэһилиэнньэ буолуохха диэн сорук туруорбута ол умнулунна дуо? Учуонай Н. Антонов дьахтар аналын туһунан, суруйааччы В. Босиков элбэх аборт баарын туһунан эппиттэригэр, суруйбуттарыгар, хата, дьахталлардыт өһүргэнэн хардараллара. Улуу убайбыт Өксөкүлээх Кытай омуктан биһиги омук өрүү сэрэхтээх буолуохпут туһунан эппитэ үйэ буолла. Кытайдар аан дойдуну дьахтарынан баһылыахпыт диэбиттэрэ ыраатта, ол аата ахсаан өттүнэн элбээн уонна атын омук дьахталларын өйдөрүн сүүйэн. Биһиги дьахталлардыт Кытайга, Кореяҕа сылдьан баран ол дойду олоҕун-дьаһаҕын, дьахталларын арбаан телевизорга көстөллөр, хаһыакка суруйаллар. Кыргыттар өйдөрүн-санааларын булкуйдулар. Ол дойдулар климата үчүгэйин туһанан ахсааннара элбиир, баайдар тоттор. Биһиги ахсааммытын элбэттэхпитинэ, үлэлээтэхпитинэ өссө ордук олорор кыахтаахпыт. Мин чечен омук дьахталларын сөҕөбүн. Чечен норуота хас да үйэ тухары кыргыллар, репрессияҕа көскө ыытыллар, сору-муҥу, атаҕастабылы көрсөр. Ол эрэн олору барытын эр санаалаах көрсөр сарсыҥҥытыгар эрэллээх, ахсааннара сылтан сыл элбээн иһэллэр. Бу дьахталларын үтүөлэрэ, кинилэр элбэхтэ оҕолоно сатыыллар, атын омук дьонугар мээнэ кэргэн тахсыбаттар, кинилэр норуоттарын иннигэр аналларын өйдүүллэриттэн, оннук иитиллибиттэригэр сытар.

Онтон биһиги туспаны-туораны туойа сылдьабыт, аналбытын умнан былаас былдьаһа. Нам улууһугар 23,5 тыс. киһи олорор, ааспыт сылга 400-тэн тахса оҕо төрөөбүтүгэр үөрдүбүт. Онтон урут 18-19 тыс. нэһилиэнньэ эрдэхпитинэ 550 диэри оҕо төрүүрэ эбээт. Ол аата урут 1000 киһиэхэ 30-ча оҕо, онтон билигин 1000 киһиэхэ 18-19 оҕо эрэ. Онтон биһиэхэ II Хомустаахха урут 1986-1989 сс. 850 киһиэхэ 30-35 оҕо төрүүр эбит. Аны ыччаттарбытын, ордук уолаттары, араас быһылааннарга сүтэрэрбит хобдох. Быйыл «Кыым» хаһыат муус устар 21 күнүнээҕи 15 N-гэ Таатта улууһун 19 эрэ саастаах Токумов Марк Михайлович олохтон бэйэтин баҕа өттүнэн барбытын туһунан суруйбуттара. Уол Тааттаҕа гимназияны үчүгэйдик үөрэнэн бүтэрбит, общественник, спортсмен, үөрэх олимпиадаларыгар ситиһиилээх тиктыбыт, үрдүк уҥуохтаах, кэрэ сэбэрэлээх уол тоҕо суорума суолланна? Ийэтэ, эбэтэ, эдьиийэ, балта суруйуулартан көрдөххө, уол аҕа тапталын, киэҥ көхсүн, сүбэтинаматын, оскуолаҕа да онно аналлаах иитиини билбэккэ, олох араас ыарахаттарын туоруурга бэлэмэ суоҕа биричиинэ буолбут. Төһөлөөх уол оҕо, эр дьон олохторун оҥостубакка, үлэлээбэккэ-хамсаабакка, үөрэммэккэ муор-туор сылдьалларый? Бу дьахтар аймах ордук элбэх учуутал буолуоҕуттан көстөр буолла. Уол оҕону сатаан үөрэтиэххэ, иитиэххэ, оччоҕо олохпут саамай ыарахан кэмнэригэр, быһылааннарыгар кинилэр норуоттарын, дьоннорун туһугар тугу баҕарар оҥорор кыахтаахтар. Ону көрбүппүт Мымах кинээскэ, М.К. Аммосовка, И.Е. Винокуровка, билигин улуустарын, бар дьоннорун туһугар үлэлиир-хамсыыр Е.М. Ларионов, Нь.С. Тимофеев, Н.И. Румянцев, А. Никифоров, А.И. Ильин, Н. Дьяконов, Ю. Эверстов, С. Алексеев, А. Азаров уо.д.а. ааттарынан киэн туттабыт.

Съезкэ аан бастаан элбэх оҕолоох ийэлэргэ уонна элбэх оҕолонор баҕалаах эдэр ийэлэргэ хайдах көмөлөһүөххэ диэн кэпсэтии буолуохтаах этэ. Герой ийэлэри квартиранан хаччыйыы туһунан. Элбэх оҕолоох ийэлэр доруобуйаларын көрүүистии, кинилэр 2 сылга биирдэ босхо профилакторийга эмтэнэллэрин туһунан. Элбэх оҕолоох кыаммат ыалларга бырыһыана суох кредит ылан бэйэ дьыалатын аһыы туһунан. Эдэр ыаллар дьиэ-уот тутталларын, олох оҥостоллорун туһунан, элбэх оҕолоох ыал оҕото хайаан да үөрэниэхтээх, стипендия ылыахтаах, уопсай дьиэнэн хаччыллыахтаах. Онтон биһиэхэ 1-2 оҕолоох кыанар ыал оҕото өрө тутуллар, гимназияҕа киирэр, үрдүк үөрэхтэ, босхо үөрэхтэ ыытыллар. Бу сыыһа. Чэпчэтии, көмө уонна привилегия диэн аан бастаан ийэҕэ оҥоһуллуохтаах. Ол кэннэ биирдэ госсулууспа үлэһитигэр, чиновникка, министргэ.

Ийэни үөрдэ сылдьыахха,
Ийэ баар — олох баар,
Онтон олох диэн бу — дьол.

П.Е. ТАРСКАЙ,
Хатас бөһ.

Отуу уота

МАЙҐЫБЫТ ОННУК БУОЛЛАҐА

«Уйбааннаах уоллара Арсений оҕо эрдэҕиттэн аҕатын батыһа сылдьан, кыра сээкэй тутуу үлэтигэр маска үлэлэһэн, аҕатын туйаҕын хатаран дьоҕурдаах буола улааппыт», — дэһэн кэпсэтэллэрин истээччибин. 90-с сылларга олох уларыйыытыгар куорат кытыытыгар учаастак булан, бэртээхэй дьиэ тутта охсон киирбитэ эрэ баара. Нууччалыы, сахалыы кэпсэтэн-ипсэтэн, саҥаранаҥнаҥнаан, улахан үөрэҕэ да суох буоллар, аныгы үйэҕэ үлэни буларынан да маастар диилларэ.

Биирдэ Арсений Ивановиһы билэр ыалбар көрсөн: «Дьэ, маладьыас киһигин, хата, үлэтэ суох дьоҥҥо үлэ булан үлэлэтэн абыраабыккын. Дойдуҥ дьоно да махтаналлара иһиллэр. «Хайдах, туох үлэни булаҕыный?» — диэбиппэр: «Ыалларга сээкэй гараас, баанньык, хочуолунай, сороҕор сирдээх дьон күрүө да туттараччылар», — диэтэ. «Хата, мин уолбун үлэлэтээр эрэ», — диэбиппэр: «Эдэр уолаттарым араас быраахынньыктара, төрөөбүт күннэрэ, кылааһынан мустуулара эҥин элбэҕэ бэрт буолан, көҥүллэтэллэрэ үгүс буолааччы уонна хамнас ылыытын саҕана элбэх харчыны ылаары аахсыы бөҕө буолаллар. Дьоннорун билэрим бэрт буолан, быһа гыммакка үлэлэтэ сатыыбын. «Оттон доҕоор, оннооҕор нууччалары үлэлэтэр үһүгүн буолбат дуо?» — диэбиппэр: «Урут биирдэ үлэлии сылдьыбыт түөрт нууччалаахпын, үлэһит дьоннор. Бастаан үлэлиирбитигэр үлэһиттэрим дьиэм таһыгар мусталлар этэ. Онтон үлэни быһаарсан тарҕаһаллара. Нууччаларым эппит бириэмэҕэ кэлэн, дьиэҕэ киирбэккэ, таһырдьа бэйэлэрэ кэпсээн-ипсээн бөҕө буола олороччулар. Оттон дойдум дьоно Уйбааннаах Мэхээлэ сарсыарда дьонум утуйа да сытар буоллахтарына, кэлээт дьиэҕэ киирэн дорооболомоҥ, кэпсэтэн дабдыгыраһыы бөҕө буолаллар, ол быыһыгар хостору өҥөйтөлөөн, дьиэни түгэҕинэн эргийэн кэлээччилэр уонна дьоммун, аймахтарбын барытын токкоолоһон ыйыталаһан хайаан, чэйдэһэн баран, миигин кытта хайаан да тэҥҥэ тахсыһааччылар. Сороҕор киһини салгытыах да курдуктар. Хайыахпытый, биһиги дьон майгыбыт оннук буоллаҕа. Оттон үлэлэрин чааһынан Мэхээлэлээх Уйбааным дьоҕурдарынан, сатабылларынан барыларын баһыйаллар. Онон араас дьон баалар. Оттон уолгун ыытаар, сүрэхтээх, үлэһит уонна наһаа күүлэйдээбэт буоллаҕына, сылдьыаҕа», — диэбитигэр: «Чэ, өйдөтө сатыаҕым», — диэт, үөрүүнү кытта баһыыбалаан, бакаалаһан баран бардым.

СЭЛЭЭППЭЛЭҺЭН СЭГЭЙЭН

Бэс ыйыгар күүтүүлээх харчы бааҥҥа дьэ кэлбитин истэн, Ульяна саҥа сэлээппэтин кэтэн киэргэнэн, түөртээх кыыһын илдьэ онно ыстанар. Бааҥҥа кэлбитээ! Дьон киирэр аантан уочараттаан, киһи киһитин билсибэт үлүгэрэ. Ульяна уочаракка иннигэр, кэннигэр турар дьоннорун быһаарсан, олоро түһэн баран, кыыһа кыҥкыйдаабытыгар чугас соҕус билэр ыалыгар илдьэ барар. Ыалга кэлэн, уочаратын ыраах диэн, кэпсэтэ-кэпсэтэ чэйдэһэ түһэр. Кыыһа сөбүлэһэн, билэр оҕолоругар сыстан оонньоспутунан барар. Ульяна сэлээппэтин сылааһа бэрт диэн хаалларар.

Бааныгар кэлбитэ уочарата син балайда хамсаабыт да, ким эрэ уочараты бутуйда, ким эрэ быһа киирдэ дэһэн, киҥнэрэ-наардара холлон, сирэй-харах үллэ кыыһыран, сылааска көлөһүн-балаһын алла тураахтыыллар эбит.

Ульяна уочаратыгар киирээри гыммытыгар кэннинээҕи дьонноро: «Ити дьахтар эмиэ быһа киирдэ», — дэһэн аймана түстүлэр. Ульяна: «Мин бу кыыс иннигэр турбутум», — диэн быһаарсан, мэктиэтигэр кэлэҕэйдээн ылар. Кыыһа билбэтэхтии көрөн эрэ кэбиһэр. Ульяна иннигэр турбут киһиттэн өйөбүл ылаары эппитигэр: «Мин кэннибиттэн эн буолбатах, сэлээппэлээх дьахтар турбута», — диэт, түҥнэри хайыһар. «Тууй-сиэ, оттон мин сэлээппэбин ыалга хаалларан кэллим дии!» — диэбитигэр да, ким да ымыттан да көрбөтө. Кэннигэр турбут кыыһа албынныыр быһыылаах диэбиттии көрө-көрө: «Манна араас албаһынан быһа киирэ сатыыр киһи элбэх. Дьону быһа киллэрэ-киллэрэ күнү быһа туруохпут дуо?! Сырыы аайы атын атыннык таҥнан кэллэххитинэ, биһиги хантан билиэхпитий?! Сэлээппэлээх буоллаххына кэттэҕиҥ дии», — диэн тылыбыратан саҥалаах кыыс буолла. «Уочаракка киһини бэйэтинэн буолбакка, таҥаһынан эрэ билэр буолбуттар дуу?» — диэн Ульяна мөҥүттэ-мөҥүттэ хайыай, ыалыгар баран, сэлээппэтин кэтэн кэлбитигэр, дьэ, уочаратыгар киллэрэллэр.

Ульяна харчытын ботуччу ылан үөрэн, айдаарбыттарын да умнан, ыалыгар кэлэр. Дьиэлээх дьахтар Ульянаттан тоҕо ыксалынан төттөрү кэлэн барбытын ыйыппытыгар: «Ити барыта сэлээппэ буруйа. Сэлээппэ кэтэн сэгэйэн, уочараттаан баран, хаалларан сэлээппэтэ суох атын киһи буолан тиийбиппин. Уочаракка таҥаспын төрүт уларыппакка, мас курдук туруохтаах эбиппин, ону билбэккэ, харчыттан мата сыстым диэн күлэ-күлэ кэпсээн тахсыбытын кэннэ: «Итиннэ тыллаах кыыһырымтаҕай дьахтар эбитэ буоллар, этиһэн-эллэһэн кэлиэ этэ. Салгыыта тыала биһиэхэ биллиэ этэ. Хата, кини этиһиэхтээҕэр күлэ-күлэ көрүдьүөс гынан кэпсиир сайаҕас майгылаах барахсан», — диэн эбэлэрэ хайгыы хаалла.

Т. КУЛИЧКИНА-ДЕДЮКИНА

ИҺИРЭХ ТЫТТАР

Күндү аҕабытын, эҥээбитин, 1 Хомустаах нэһилиэгин олохтооҕун, үлэ ветеранын, Нам улууһун Ытык киһитин **ШАРАПОВ ГАВРИЛ ВАСИЛЬЕВИҺЫ** 80 сааскын туолар үбүлүөйдээх бэлиэ күҥҥүнэн ис сүрэхтэн үөрэн туран эҕэрдэлиибит!

Эн олоҕуҥ устата дьоҥҥо-сэргэҕэ убаастабылыҥ, киэҥ-холку майгыҥ, үлэҕэр үтүө суобастаах сыһыаныҥ биһиэхэ үтүө холобур буолар.

Күндү киһибит, биһиэхэ барыбытыгар, аймахтаргар, оҕолоргор үөрэх-билии ыларбытыгар, олоххо бигэтик үктэнэрбитигэр күүс-көмө буолбуккун биһиги өйдүүбүт, сыаналыыбыт, дириҥ махталбытын тиэрдэбит. Үтүө сүбэҕинэн, аламаҕай майгыгынан, сатабылгынан өр сылларга оҕолоргор, сиэннэргэр өрүү суон тирэх, өйөбүл, дурда-хахха буола сылдьаргар. Ытык-мааны киһибит, чугас дьонуҥ ытыктабылынан арчыланан, өссө даҕаны чэгиэн-чэбдик сырыт, аймах дьонуҥ, оҕолоруҥ, сиэннэриҥ сылаас тапталларын иҥэринэн, үөрэ-көтө уһуннук дьоллоохтук олор диэн алгыыбыт.

Эҕэрдэни кытта оҕолоруҥ, кийииттэриҥ, сиэннэриҥ, хос сиэннэриҥ

Таптыыр, убаастыыр эдьиийбитин, балтыбытын **ХАРИТОНОВА АННА ИННОКЕНТЬЕВНАНЫ** Россия страховкатын үрдүк наҕараадатын ылбыккынан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эн өр сылларга страховка систематыгар айымньылаахтык, үтүө суобастаахтык, таһаарыылаахтык үлэлии сылдьаргынан, олоххо дьулуургунан, үлэҕэр ситиһиилэргинэн, дьоҥҥо-сэргэҕэ сыһыаҥҥынан биһиги киэн туттабыт, астынабыт! Күндү киһибитигэр чэгиэн доруобуйаны, оҕолоруҥ, сиэннэриҥ сылаас сыһыаннарыгар уйдаран, күүс-көмө оҥостон өссө ситиһиилээх үлэни, күүстээх санаа эҥэрдэстин, ыра санаа силимнэстин диэн алгыспытын аныыбыт.

Биргэ төрөөбүттэриҥ, балтыларыҥ, эдьиийдэриҥ, аймах-билэ дьонуҥ

Убаастабыллаах коллегабытын **ВАРВАРА ДМИТРИЕВНАНЫ** 50 сааскын туолар кэрэ-бэлиэ күҥҥүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эн биһиги колледжпытыгар иитээччинэн үтүө суобастаахтык үлэлээн, билиигин-көрүүгүн студент аймахха дириҥник иҥэрэн, тус холобургунан киһилии сыһыаҥҥа иитэн, үтүөҕэ-кэрэҕэ уһуйан кэллиҥ. Саха республикатын үөрэҕириитин министерствотыттан өр сылларга үөрэҕирии систематыгар эҥкилэ суох кылаатыҥ иһин Махтал сургунан наҕараадаламмытыҥ ону туоһулуур.

Баҕарабыт Эйиэхэ чэгиэн доруобуйаны, үлэҕэр, олоххор ситиһиилэри, тус бэйэҕэр, оҕолоргор, дьиэ кэргэҥнэр эйэни, этэҥҥэ буолууну!

Эҕэрдэни кытта Нам педагогическай колледжын коллектива

5 августа 2011 г. в **Центре занятости населения Намского района** состоится встреча представителя компании **ОАО «Алмазы Анабара»** с молодежью и другими гражданами, желающими выехать на полевые работы в Анабарский район.

На встрече будет проводиться работа по профориентации молодежи на рабочие профессии, по итогам личного собеседования кандидаты будут направляться на обучение с перспективой дальнейшего трудоустройства.

Также будет осуществляться набор кадров на полевые работы в Анабарский район по следующим профессиям:

машинисты бульдозеров, экскаваторов; водителей погрузчиков; токари, электрослесари; водители «Белаз», водителей категорий «С, Д, Е» «Допог»; электрогазосварщики, мотористы, агрегатчики, автоэлектрики; медник, кузнец; автокрановщики; взрывники; повара.

Прием граждан будет проводиться в Центре занятости населения Намского района по адресу: с. Намцы, ул. Ойунского, 5/1. При себе обязательно иметь копии паспорта, трудовой книжки, удостоверений по профессиям. Требования: граждане РФ, мужчины, отсутствие судимостей, годные по состоянию здоровья для работы на Крайнем Севере.

БИЛЛЭРИИЛЭР

«Эт-Ас» ХЭО б.дь. балаҕан ыйыгар 100 төбөҕө саҥа хотон тутуллан киирэринэн уонна эккэ аналлаах герефорд боруодата ынах сүөһү аҕалылларынан ыанньыксыттарга уонна сүөһү көрөөччүлэргэ наадыйар.

Күһүн сүөһүнү өлөрүү кэмигэр «Буойуна сыаҕар» быстах кэмнэ үлэһиттэр: сүөһүнү өлөрөөччүлэр, суббородуукталары ырытааччылар наадалар. Сайабылыанньалары маннык аадырыска тиксэрэҕит: **Аппааны сэл., Лена уул. 22,**

үлэ тел. 23-4-36

Принимаю заказ на пошив: молнии обуви, сапожек, курток. Один пошив сапожек — 150 руб., куртка зимняя — 350 руб., куртка демисезонная — 250 руб., ветровка, юбка, брюки и т.д. Замок не требуется.

Адрес: ул. Аммосова, 42, кв. 5, рядом «Түөлбэ». Тел. 89244610517, дом. 42-0-64

МУП СШУ «Намстрой» объявляет набор рабочих в производственную базу по выпуску мелкоштучных бетонных блоков. А также водителя категории «С» на грузовой автомобиль. Требование к рабочим: без вредных привычек. Оплата сдельная.

Обр. по тел. 41-3-62
Наш адрес: с. Намцы, ул. Базовая, 3/1

На ул. Октябрьской, 13 **открылся** магазин детской и подростковой одежды «Vak`s». Со 2-го по 7 августа действует 10% скидка. Российское качество по разумной цене.

Тел. 89644220088

Продается 2-хкомн. благоустроенная квартира в каменном (с балконом, солнечная сторона) общей площадью 61 кв.м по адресу: с. Намцы, ул. Ржевская, 3, кв. 1 или обмен на частный дом.

Тел. 89142267227

Даадар 4-гэр, 4 хостоох толору хааччыллыылаах мас квартира **атыыланар**. Сыаната — 700 тыһ. солк.

Тел. 89142949240, үлэ кэмигэр 41-1-50

Сниму или **куплю** квартиру или частный дом в с. Намцы. Срочно.

Тел. 89243672910

Продаю SUCCEED 2004 г.в., дв. 1 NZ V-1,5, 4 вд, п/с, автозапуск, сигнализация, механика. Торг.

Тел. 89246630486

Продается благоустроенный дом в г. Якутске, 1992 г., все коммуникации, участок 11 соток, газ, центр, отопление, телефон, холодная вода, септик, теплица, гараж.

Тел. 89246610703

Продаю УАЗ-тент 1997 г.в., 100 тыс. руб. или меняю на лодочный мотор.

Тел. 89644242362

Услуги грузовой иномарки.

Тел. 89243661967, 89841160270

Считать недействительным утерянный паспорт серии 9808 N 150544, выданный 20.01.2009 г. на имя Харитонова Николая Семеновича

ИДьУО иһитиннэрэр

МОТОРНАЙ ЛОДКАНЫ УОРБУТТАР

Ааспыт нэдиэлэҕэ 2 киһи өлбүт. Ол курдук, от ыйын 26 күнүгэр Бөтүҥҥэ гр-ка П., 1957 с. төрүөх, бэйэтигэр тиийиммит. От ыйын 30 к. Бөтүҥҥэ Хаҥаластаах диэн сиргэ сааһын ситэ илик Б. ууга түспүт. От ыйын 27 к. гр. Ф. биллэрбитинэн Партизаҥҥа биллибэт киһи гр-ка З.-ны күүһүлээбит. Нэдиэлэ устата 2 киһи кырбаммыт. Барыта 3 уоруу тахсыбыт. Ол курдук, Арбыҥҥа моторнай лодканы, Намҥа моторнай лодка бааҕын, балыктыыр тэриллэри уорбуттар. От ыйын 31 к. Нам с. Октябрьскай уул. турар уопсай дьиэ квартиратыгар форточкатынан киирэн 167500 солк. суумалаах малы-салы уорбуттар. От ыйын 28 к. Маймаҕаттан биллэрбиттэринэн ФАП түннүгүн алдьаппыттар. Гр. М-ҥа административнай боротокуол толоруллубут. ГАИ 398 транспоры бэрэбиэркэлээбит, 91 боротокуол толорбут, 3 итирик суоппар тутуллубут, стоянкаҕа 7 массыына туруоруллубут, 4 материальнай суол быһылаана тахсыбыт.

Министерство профессионального образования, подготовки и расстановки кадров РС(Я) ГОУ «Профессиональный лицей N 2» объявляет набор учащихся на 2011-2012 учебный год.

Ты молод, умен и уверен в себе, и хочешь реализовать свои технические способности и получить хорошую квалификационную подготовку в области сварщика, слесаря по ремонту сельскохозяйственных машин и оборудований, приглашаем тебя попробовать свои силы и возможности!

Правильный выбор профессии — это залог успешной жизни!

Форма обучения: дневное

Прием на базе основного общего образования (9 классов)

Профессия	Шифр	Специальность	Срок обучения
«Оператор электронного набора и верстки»	*261701.02*	*Оператор электронного набора и верстки*	*2 года 5 месяцев*
«Мастер производства молочной продукции»	*260201.01*	*Аппаратчик пастеризации, маслодел, маслодел – мастер, мастер производства цельномолочной продукции, сыродел, сыродел-мастер*	*3 года 5 месяцев*

Прием на базе общего среднего (полного) образования (11 классов)

Профессия	Шифр	Специальность	Срок обучения
«Повар-кондитер»	*260506*	*Повар, кондитер*	*10 месяцев*
«Резчик»	*072612.01*	*Резчик по камню, Резчик по кости*	*10 месяцев*
«Сварщик» (электросварочные и газосварочные работы)	*150709.02*	*Электрогазосварщик; Электросварщик ручной сварки.*	*10 месяцев*
«Мастер сельскохозяйственного производства»	*110800.01*	*Слесарь по ремонту сельскохозяйственных машин и оборудования; Тракторист – машинист сельскохозяйственного производства, водитель автомобиля*	*1 год 10 месяцев*

Порядок приема и зачисления:

Поступающие в ГОУ «Профессиональный лицей N 2» предоставляют:

1. Заявление на имя директора лицея
2. Аттестат или свидетельство об образовании (подлинник)
3. Медицинскую справку (форма 086/У)
4. При себе иметь амбулаторную карту
5. Сертификат о профпрививках (наличие вакцинации гепатита)
6. Справка СЭН с эпидемзоны
7. Поступающие на Мастер по ТО и ремонту МТП — медицинскую справку формы ГИБДД
8. Фотографии (матовая) 3х4 см — 10-12 шт.
9. Паспорт — копию, копия ИНН и страхового свидетельства
10. Характеристика с места работы или учебы
11. Трудовая книжка — копию
12. Справка о семейном положении
13. Справка о доходах семьи (с места работы родителей и с пенсионного отдела)
14. Военный билет или приписное свидетельство (копия).

Прием документов — с 1 июня по 31 августа 2011 г.

31 августа — собеседование.

С сентября предоставляется общежитие, трехразовое питание.

Наш адрес:
678386, Республика Саха (Я)
Намский улус, п. Графский Берег
ГОУ «Профессиональный лицей N 2»
Тел. факс: (41162) 23-0-41, 23-0-92

Молодежь!
Выбирай технические и рабочие специальности!
Поступай в образовательные учреждения начального и среднего профессионального образования!

Күндү оҕобут
БУБЯКИН
Айтал Михайлович
оскуоланы бүтэрэн үөрэххэ бараары сылдьан б.дь. от ыйын 30 күнүгэр олус соҕуччу суох буолбутун кылааһын оҕолоругар, бар дьоммутугар дириҥник курутуйан туран иһитиннэрэбит.
Ийэтэ, аҕата, балтылара

Күндү сиэммит
БУБЯКИН
Айтал Михайлович
олус соҕуччу б.дь. от ыйын 30 күнүгэр күн сириттэн барбытыгар ийэтигэр, аҕатыгар, балыстарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Эбээтэ Марта, эҥээтэ Иван

Күндү бырааппытыгар Михаилга, кийииппитигэр Мария ыҕа, оҕолоругар уонна чугас аймахтарыгар тапталлаах уоллара
БУБЯКИН Айтал
эдэр сааһыгар күн сириттэн соҕумардык барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Даниловтар, Исаковтар

Күндүтүк саныыр күтүөппүтүгэр Иван Афанасьевичка уонна таптыыр балтыбытыгар, эдьиийбитигэр Марта Харлампьевнаҕа, бырааппытыгар Мишаҕа, кийииппитигэр Машаҕа тапталлаах сиэннэрэ, уоллара
БУБЯКИН Айтал
оҕо сааһыгар соҕуччу, хомолтолоохтук күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Эдьиийдэргит Александра Трапезникова, Людмила Маркова, балтыгыт Туяра, бырааккыт Степа

Бииргэ үөрэммит доҕорбутугар Бубякин Михаил Ивановичка, кэргэнигэр Мария Ильиничнаҕа, ийэтигэр Марта Харлампьевнаҕа, аҕатыгар Иван Афанасьевичка, кыргыттарыгар Катяҕа, Саняҕа, Айтаҕа, бары аймахтарыгар, чугас дьонноругар күндү уоллара, сиэннэрэ, убайдара
БУБЯКИН Айтал
хомолтолоохтук күн сириттэн суох буолбутунан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
НСШ 1990 с., 11 «в» кыл. выпускниктара, кыл. сал. Макарова Клара Иннокентьевна

Чугас олорор ыалбытыгар Бубякин Михаилга, Мария ыҕа, оҕолорго уонна эҥэтигэр Иван Афанасьевичка, эбэтигэр Марта Харлампьевнаҕа оҕолоро, убайдара, сиэннэрэ
АЙТАЛ
оҕо сааһыгар соҕуччу, хомолтолоохтук күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
Манчаары уулусса олохтоохторо

Нам оройуонун Райпотребсоюһун ветерана, ытыктыыр кырдьаҕас саҥаспыт
ШАПОШНИКОВА
Тамара Николаевна
уһун, ыарахан ыарыыттан өлөн күн сириттэн барбытынан бырааттарбытыгар Иван Юрьевич уонна Алексей Юрьевич Шапошниковтарга уонна кинилэр дьиэ кэргэттэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Санниковтар, Шестаков А.А.

Редактор э.т. В.Н. РЫКУНОВА

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — **41496**; ; бухгалтерия — **41141**; факс — **41141**; редакционнай- издательскай ситим —**41332**

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Э сиэли» хаһыат редакцията» государственнай учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ сокуоннарын тутуһуону хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональнай управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ПИ №19-0428.**

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйы . Редакцияҕа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.**

***“ЭҢСИЭЛИ”* - Нам улууһун хаһыата.**
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложнай уул. 4.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

«Э сиэли» хаһыат РИС талылынна, та ылынна уонна бэчээттиир сыаҕар бэчээттэннэ.
Аадырыһа: Нам сэл. Заложная уул. N4
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лиис
Көҥүл сыананан атыыланар
Индексэ — 54889. Тираһа — 1857
Бэчээккэ илии баттаныытын графига — 12:00 ч. 02.08.2011 с.
Бэчээккэ илии баттанна —11:20 ч. 02.08.2011 с.